

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁסָג

ביאורים ומוספים

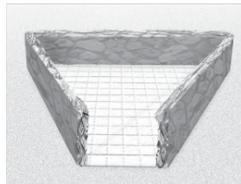
[משנב ס"ק קיז]

והָאָא הָאָא הָאָא אֵינּוּ יוֹתֵר מִצֶּשֶׁר (127).

127) ודעת החזו"א (א"ח סי' עב ס"ק יב), שבכל אופן אין להניח קורה באלכסון של יותר מ"י, כיון שאחורי הקורה הוא כרמלית [שהרי אין הקורה מתירה מקום זה], ונמצא שהמבוי פתוח לכרמלית ביותר מ"י, ואין סברא שהדופן שחוץ לקורה תועיל למעט את החלל.

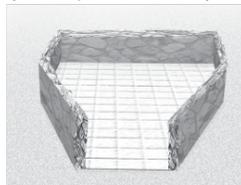
עוד כתב, שכשמעמיד קורה באלכסון צריך שלא יהא הצד הארוך ערוף על הקצר ד' אמות, שאם הוא ארוך ד' אמות נמצא שהמבוי פתוח באורכו לכרמלית, ואינו נותר בקורה [וכמו שביאר לעיל (סי' סה ס"ק ג ו-נג)], שאין קורה מועילה אלא בצד רוחב המבוי ולא בצד אורכו.

וכתב (שם), ובס"ק ז, וסי' סה ס"ק ג ונג), שצריך שאורך המבוי במקום הקצר יהיה יותר ממה שהארוך ערוף על הקצר, שאם לא כן נחשב שדופן אורך המבוי ניתרת על ידי קורה, כיון שכשאנו דנים על תיקון צד זה יש למבוי דין רוחבו יותר על אורכו [וכל הנ"ל הוא לשיטתו, כמבואר במה שכתבנו ביה"ל לקמן סי' שסה ס"ב ד"ה צריך].

ואם כותלי החצר עצמם עומדים באלכסון, ועל ידי זה הם סותמים חלק מחלל פתח המבוי כזה וכו', כתב (שם) שאינם נחשבים 'ללחי' ויפסי' ועומד מרובה לרוח זה, אלא אם כן הכתלים

הצדדיים של החצר והמבוי ישרים באורך ד' טפחים, ורק אחר כך

משתפע הכותל באלכסון כזה וכו', שבאופן זה נחשב כותל האלכסון 'ללחי' ויפסי' או 'עומד מרובה', וסיים בצ"ע, ושם בס"ע ע"ב ס"ק יד נקט החזו"א שמהני, וכן העתיק לדינא השונה הלכות בס"י שסג סמ"א ובס"י שסה סט"ז.

[משנב ס"ק קח]

דְּבִינָן שְׁלֵא עֲשׂוּ לְחֵי וְאֵין כּוֹלֵין לְטַלְטֵל בְּמִבְּוֵי, אִם-כֶּן אֵינָם רְאוּיִים לְהַשְׁתַּחֲף יחד (128).

128) ואם החיצונים עשו לחי בראש המבוי, אבל עדיין הם אסורים לטלטל, כגון שנכרי גר ביניהם ואינם יכולים להשתחף, כתב החזו"א (א"ח סי' צה ס"ק יח) שהם אסורים על הפנימיים, כיון שגם הנכרי אוסר את הפנימיים ומונע מהם לערב לחצאין.

מאידך, בשו"ת נדע ביהודה (מהדורת א"ח סי' לט) כתב, שאם אינם יכולים לערב מחמת נכרי, אינם אסורים על בני החלק האחר שיכולים לערב, ובחידושי הגהות (סי' שצב ס"ק א) כתב בשם מהר"י"ח, שאפילו אם אין להם מניעה מלערב אלא שלא עירבו החיצונים לעצמם והם אסורים זה על זה במקומם, די בזה שלא יאסרו על הפנימיים, וכדבריו משמע בביה"ל לקמן (סי' שסד ס"ב ד"ה שאינה) בשם הגר"א והפמ"ג, שכל שלא עירבו החיצונים בפני עצמם והם אסורים במקומם, אינם אסורים על האחרים. [וראה בהגהות יתרון האור על משניות עירובין (פ"ט), שתמה מאוד על הגר"א ופמ"ג שדבריהם הם נגד דברי השו"ע כאן, וראה עוד בזה בספר בינת שמחה סי' כ ס"ק ה].

[משנב ס"ק קל]

אָבֵל בְּלֵאָו הָכִי אֶפְלוּ דְלֵת לֹא מְהֵינּוּ (129).

129) ובטעם הדבר כתב הבי"י, שהוא דומה למבוי שפתוחים לו חצרות, שאם לא השתתפו אוסרות החצרות לטלטל במבוי משום דריסת רגלם, אפילו אם בפתח החצרות יש צורת הפתח או דלת. והחזו"א (א"ח סי' צה ס"ק ז) תמה על דין זה, וכתב שרדאי שהשו"ע דיבר גם בסתם מבוי שהוא סתום משלש רוחותיו ואין לו עוד פתח, ופסק שגם באופן זה אין הפנימיים אסורים על החיצונים. וביאר הטעם, שדוקא חצר אי אפשר לטלק ממבוי, מפני שעיקר תשמישם של בני החצר הוא במבוי, ואם נסלקם משם הרי לא יוכלו להשתמש שם, ולא מועיל מה שיש להם מקום בחצר לעשות את תשמישיהם, כיון שחצר ומבוי מיועדים לשני סוגי תשמישים, אבל את המבוי עצמו אפשר לחלק אפילו אם דריסת רגל הפנימיים היא על החיצונים, כיון שלכל אחד יש חלק במבוי לתשמישו, ועל ידי שחלק את המבוי לשנים נעשים הם כשני מבואות זה לפנים מזה, שאם הפנימי מותר במקומו [דהיינו שעירבו לעצמם] אינו אוסר על החיצון, כמבואר בשו"ע לקמן (סי' שעח ס"ה), וכן כתבו הבית מאיר (כאן) והשו"ע הרב (סי' שצב ס"ה בסוגרים).

[ובאופן שהמבוי מפולש לרשות הרבים, דנו הפוסקים אם אפשר להתיירו בצורת הפתח באמצעו, שכיון שהמבוי מפולש לרשות הרבים הרי לכולם יש דרך ללכת שם לרשות הרבים, וגרע מסתם מבוי, וראה בזה בבית מאיר כאן, ומה שכתבנו לקמן סי' שצב ס"ק כד ו-כט, וסי' שפו ס"ק יג].

[משנב ס"ק קלב]

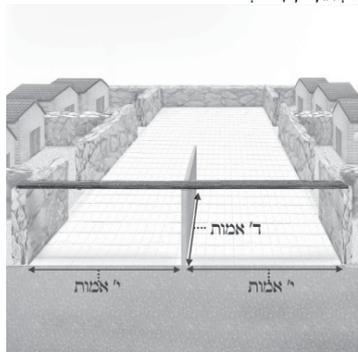
וְעֵינָן שְׁמַיָּה שֶׁכָּתֵב עוֹד בְּזוֹהָר (130).

130) שהסתפק שם באופן שחילקו את המבוי בין הפנימיים לחיצונים על ידי צורת הפתח או ב' פסין, והחיצונים עשו לחי בפתח המבוי ועירבו יחד עם הפנימיים, ולחיצונים אין ב' חצרות, האם החצרות שבחלק הפנימי מצטרפות לענין שיהא אפשר להתייר את החלק של החיצונים על ידי לחי או קורה.

[שו"ע ס"ל"ג]

מְבִוֵי שֶׁהָיוּ רְחֵב עֶשְׂרִים אַמּוֹת, עוֹשֶׂה פֶסַח רְחֵב אַרְבַּע אַמּוֹת וּמְעַמִּידוֹ בְּאֶמְצַע וְכוּ', וְיִמֵּן קוֹרֵה בְּרֵאשׁוֹן (131).

(131) כזה

[משנב ס"ק קלד]

רְחֵב אַרְבַּע אַמּוֹת (132).

132) ואם הפס רחב ד' אמות על ידי 'עומד מרובה', כגון שעשה המשך במילואים עמוד 14

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֵׁשׁ

רכה

באר הגולה

ל התקופות שם כ"ט
וקרא"ש מ הר"א"ש
בשם ר"מ שם
הספרדקי והפנת
פ"מנחם ע"ה
מהלכות ע"ה
ג הר"א"ש שם
הפירושו למי ונתב
הספדי בשם הר"שכ"א
ס שם ע שם בנפרא
" פ טור בשם
הר"א"ש ונתב הספדי
הפס"ז ז' בשם
הרשב"א

בַּגְנֵד הַקָּצֵר וּבִאֲרוֹךְ בַּגְנֵד הָאָרוּךְ: לֹא לְהַעֲמִיד לְחֵי בְּאֲמֻצַּע הַמְּבוּי, אִם יֵשׁ חֵצֵר מֵהַלְחֵי וְלַחוּץ וְעֵשׂוּ
גַם הַחֵיצוֹנִים לְחֵי לְרֹאשׁ הַמְּבוּי, אוֹסְרִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ (קכז) עַד שְׂיַעֲרְבוּ יָחַד; וְאִם אֵין שָׁם חֵצֵר, אוֹ
שָׁשׁ חֵצֵר (קכח) וְלֹא עֵשׂוּ הַחֵיצוֹנִים לְחֵי לְרֹאשׁ הַמְּבוּי, שָׁמֹן הַלְחֵי וְלַפְּנִים מִתְּרִים, (קכט) מִמֶּנּוּ
וְלַחוּץ אֲסוּרִים. (קל) מֵאֲבָל אִם עֵשׂוּ (י) בְּאֲמֻצַּע (קלא) שְׁנֵי פְּסִים, אוֹ פֶס אַרְבָּעָה אִם אֵינוֹ רַחֵב יוֹתֵר
מֵעֵשׂוּ, אוֹ שְׁעֵשׂוּ צוֹרֶת־פֶּתַח אִם הוּא רַחֵב יוֹתֵר מֵעֵשׂוּ, אֲפִלוּ אִם יֵשׁ חֵצֵר מֵהַתְּקוּן וְלַחוּץ וְעֵשׂוּ גַם
הַחֵיצוֹנִים תְּקוּן לְרֹאשׁ הַמְּבוּי, כֵּל אֶחָד יָכוֹל לְעַרֵב וְיִהְיֶה מִתֵּר בְּחֻלְקוֹ: לֵב יִזְהַר שֶׁהִקְשַׁרְנוּ לְהַעֲמִיד
לְחֵי בְּאֲמֻצַּע הַמְּבוּי, הוּא הַדִּין לְהַעֲמִיד קוֹרֵה בְּאֲמֻצַּע הַמְּבוּי. (קלב) יָכוֹל זֶה בְּיֹשֵׁב בְּאוֹתוֹ חֲצֵי מְבוּי
הַמְּכַשֵּׁר תּוֹרֵת מְבוּי, שְׁלֹא יִהְיֶה אֲרֻכּוֹ פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְשִׁיֵּהָ אֲרֻכּוֹ יוֹתֵר עַל רַחְבוֹ, וְשִׁיֵּהוּ בְּתִים
וְחֲצוֹת פְּתוּחִים לְתוֹכוֹ; הֵא לֹא הֵכִי, צָרִיף פֶס מִשְׁהוּ מִכָּאן וּפֶס מִשְׁהוּ מִכָּאן אוֹ פֶס אַרְבָּעָה בְּצַד
אֶחָד: לֵג מְבוּי (קלג) שְׁהוּא רַחֵב עֶשְׂרִים אַמּוֹת, עוֹשֶׂה פֶס (קלד) רַחֵב אַרְבַּע אַמּוֹת וּמַעֲמִידוֹ בְּאֲמֻצַּע,
וְחָשׁוּב כֵּל צַד מִצַּדֵי הַפֶּס כְּמְבוּי בְּפָנָי עֲצָמוֹ (קלה) בֵּינוֹן שְׂאֲרָף הַפֶּס אַרְבַּע אַמּוֹת, וְיִתֵּן קוֹרֵה
(קלו) בְּרֹאשׁוֹ¹³¹, וְצָרִיף לְזֶהֶר שְׁתֵּהָ הַקּוֹרֵה (קלז) מִנְּחַת עַל הַפֶּס (קלח) אוֹ תוֹף שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְצָרִיף שְׂיֵהָ
בְּכֵל מְבוּי מִשְׁנֵי אֵלּוּ שְׁהַפֶּס מִפְּסִיק בִּינֵיהֶם בְּתִים וְחֲצוֹת פְּתוּחִים לְתוֹכוֹ (קלט) וְכֵל תִּנְאֵי (קמב),

באר היטב

ווען בספר אבן העזר שהארץ להוכיח שאין המים הנקשרים במכלין
המחיצות, ע"ש בספר מגני' ארץ דפוס פרוסן: (י) בְּאֲמֻצַּע. דאפלו חצר א'
יכולין לחלק בכה"ג, הרא"ש. ועיר הממקפת חומה בדתחות ראייתו לנעול וזולתי
בפתח א', הפתח ההוא לא גרע מלחי או קורה, וכל העיר כמבוי אחר שיש לו לחי בראשו שאין מערבין אותו לחצאין, ואם יש פרצה בטל הכשנה, ועין סימן

משנה ברורה

לוחי בל התנאים הצריך לזה ונכדמס'ים השלחן-ערוך, וכמו שכתב
לעיל בקסעף כח, הא לאו הכי יש לו דין חצר וצריך פס משהו
וכי, ובדלעיל בקסעף ב; ולא קאי השלחן-ערוך באם עשו גם לחי
בחוץ וערבו יחד, דעל זה לא צריך שבאותו חצי המבוי יהיו לו
כל הפרטיות, דמצטרף כל המבוי ביחד לזה פרי מגדים. ועין שם
מה שכתב עוד בזה¹³⁰: **לג (קלג) שְׁהוּא רַחֵב עֶשְׂרִים אַמּוֹת.**
ומנ"י (קכז) שאינו רוצה לעשות צורת-הפתח בפתח המבוי, דזה
מתיי אפילו רחב המבוי פמה, כדלעיל בסוף סעף כו: **(קלד) רַחֵב**
אַרְבַּע אַמּוֹת¹³². ובפסחות מכאן (קכט) לא מהני¹³³ אף-על-פי שכל צד
הוא פחות מעשר, (קכג) דא"ת אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא
ומבטל לה, מה שאין כן פשוטושהו רחב ארבע אמות כשעור משהו
כתל מבוי, ובג"ל בקסעף כו, (קלז) אין אור שמכאן ומכאן יכול
לבטלו, שאין אור יכול לבטל כתל מבוי. ומה שכתב ימצעמידו
באמצע, הינו לארכו של מבוי¹³⁴: **(קלה) בֵּינוֹן שְׂאֲרָף וְכוּ'. וְצָרִיף**
גַּם-כֵּן (קכה) שְׁלֹא יִהְיֶה הַפֶּס נְמוּךְ מֵעֵשְׂוֹה טְפָחִים, וְכַדִּין כֶּתֵל שֶׁל
מְבוּי, וְכַדִּין בְּקַסְעִיף כו: (קלו) בְּרֹאשׁוֹ. הינו, ששיעור מכתל אחד
של מבוי עד הכתל ששנגדו כדי להחיר שני הצדדים, והוא הדין
שיכול לתקן (קכו) על-ידי לחיים, לחי מכאן ולחי מכאן¹³⁵, או לחי
באחד וקורה באחד הינו שראש אחד על כתל המבוי וראשו השני
על הפס, כשאין מבואות: **(קלז) מִנְּחַת עַל הַפֶּס וְכוּ'. לְאַפּוּקֵי**
אִם הַפֶּס נְמוּךְ, אִף שֶׁהַקּוֹרֵה מַצַּעַת מִכֶּתֵל זֶה עַד הַכֶּתֵל שֶׁכִּנְגְדוֹ
לֹא מִהְיֵי, דְּהַרְי עַל-יְדֵי הַפֶּס נִחְשָׁב כִּשְׁנֵי מְבוּאוֹת, דְּהוּא חֵשְׁבֵי
כִּכְתֵל, וְאִם-כֵּן כֵּל מְבוּי אֵין הַקּוֹרֵה שְׁלוֹ מִנְּחַת רַק עַל כֶּתֵל אֶחָד:
(קלח) או תוֹף וְכוּ'. דְּהַרְי כְּלָבוּד: (קלט) וְכֵל תִּנְאֵי
מְבוּי. הַמְּבַאֵר לְעֵיל בְּקַסְעִיף כו, דְּאֵי לֹא הֵכִי דֵינוֹ (קמ) כְּחֵצֵר

שער הצינן

(קיד) וכן כתבו בספר ארבעת נהלים ובגאון יעקב, אכן בשלחן-עצ"ש ששים העתיק להחיר. ואף דמפשוטיות הגמרא משמע בהוכחת הט"ו לכאורה יש לחזות
ולחלק בין חוץ למבוי לתוך המבוי, דהא מסקינן בריש ערוכין דחלל מבוי תנו, ואם-כן הא דתנן 'ותרחב מעשרו אמות ימעט' גס-כן אחלל קאי, ותבא הלא
החלל אינו רחב יותר מעשר¹³⁷. ועין בבאור הלכה: (קטו) לביש. ודבריו נובעים מלשון הרא"ש שכתב 'עיון ששכר הרגלו לערב יחד, עין שם: (קטז) עין בפרי
מגדים שכתב, דנראה לי דאף אם עשו כן מתחלה, שלא הרגלו כלל בזה לערב יחד, גם-כן אסור, הואיל ורב המבואות נרצן לערב יחד. עוד כתב, דכל זה
אפלו אין לחיצונים דריסת הרגל על הפנימיים, בין שיש להם לחי בראש המבוי אסרי אהרדי: (קפ) אכל אם משתתפים יחד מהני אף שהעמידו לחי
באמצע, ולא גריע משתי חצרות ופתח ביניהם יכולין להשתתף יחד: (קיט) בית-יוסף ותוספת-שבת ופרי-מגדים: (קצט) מגן-אברהם בשם הרא"ש:
(קק) מגן-אברהם ופרי-מגדים, עין שם: (קכא) אחרונים: (קכב) רוצה לומר, אף שהיא יעשה לחי או קורה לתקון המבוי: (קכג) רש"י: (קכד) עבודת
הקדש: (קכט) גמרא: (קכו) רשב"א: (קס) שם:

הלכות שבת סימן שסג

(קמ) ומה (יא) שמן הפס עד כהל האמצעי של מביי יש לו דין מביי עקם, שהרי אלו שני המבואות (קמא) מתעקמים ובאמצע פתחים (קמב) בשני ראשיהם לרשות הרבים: הגה ויש אומרים (קמג) דאין לו דין מביי עקם אלא אם כן יש מן הפס עד כהל האמצעי (קמד) *יותר מעשר אמות (הרא"ש ורבינו ירוחם טור): **לד** קעוד אפשר לעשות תקון אחר למבוי שהוא רחב עשרים אמות, שירחק שתי אמות מהכהל (קמה) ויעשה פס רחב שלש אמות, ויעשה כן גם בצד השני (קמו) וישאר פתח רחב עשר אמות¹³⁹; או ירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה, וירחק אמה ויעשה פס אמה ומחצה, וכן יעשה בצד השני; או ירחיק שתי אמות ושני טפחים ויעשה פס שתי אמות וארבעה טפחים, וכן יעשה בצד השני, (קמז) וכן כל פיוצא כזה, ובלבד שהפס יהא יתר על האויר שבינו להכהל, דאם לא כן אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומכטל לה. (קמח) וצריך לזהר דלא לשבוק פתחא רבא ועייל בוזטא, (קמט) שאם שעשה כן בטל תקון המבוי, אלא אם כן עשה צורת פתח (קנ) לזוטא: לה הפס זה שאמרנו שעושה כן למעט רחב המבוי, אין צריך שיהא פס אחר שלם, אלא בקנה קנה פחות משלשה סגי, פחות משלשה (קנא) כשלם דמי: לו א מביי ששנה מתוכו (קנב) ומדרון (פרוש), מקום משפע לרשות הרבים (קנג) או ששנה לרשות הרבים ומדרון לתוכו, אם הולך ומתלקט מעט מעט עד (קנד) שמגביה עשרה מתוך ארבע אמות, הרי הוא כאלו זקוף כלו (קנה) ואינו צריך שום תקון

באר היטב

ססה ס"ב, ויכול להקשיר חציה ולהניח חציה, כ"י סימן שסד, מ"א: (יא) שמן בטי"ו מגיה שצ"ל: שיש יותר מ"י מן הפס להכהל, כמ"ש בטור.

משנה ברורה

ואין קורה מועיל בו, אלא (קכח) שני לחיים של משהו בשני צדיו, כמבאר לעיל בסעיף ב: (קמ) ומה ששמן הפס וכו'. רוצה לומר, חוץ תקון הקורה שעושה בפתח המבוי, צריך לעשות עוד תקון בסוף ארך הפס, כדון מביי עקם המבאר בסימן שסד סוף סעיף ג, (קכט) ואפלו אין שם עשר אמות מן סוף ארך הפס עד כהל האמצעי: (קמא) מתעקמים ובאמצע פתחים, צריך לומר 'מתעקמים באמצע ופתוחים': (קמב) בשני ראשיהן לרשות

באר הלכה

באלכסון באפן שצד אחד משוך מתברר רק פחות משלש אמות, אז אפלו עולה אלכסונו ברחב המבוי יותר מעשר אמות מקור, כיון שתלל המבוי אינו פתוח רק עשר אמות: * יותר מעשר אמות. עין משנה ברורה דהסקימו האחרונים דקצה הראשונה. אכן לפי מה שכתב לקמן בש"ד סעיף ג בשם תשובת רבי עקיבא איגר דאין לדחות לגמרי דעת הרשב"א במבוי העקם כמין ח"ת, דסבירא לה דאין צריך לעשות תקון קל בעקמיטוין, אפשר דבענינו יש לסמוך לגמרי על דעת הרשב"א, ועל-כפנים שלא להחמיר יותר מדעת הגאונים:

הרבים. ועל-כן צריך לעשות צורת הפתח (קל) בסוף ארך הפס עד כהל האמצעי כנגדו¹³⁶, ודמי כמו שהיה עושה פס לאורך כל המבוי: (קמג) דאין לו דין מביי עקם וכו'. דאף על-גב דמבאר לקמן בסימן שסד במבוי עקם שעשוי כמין ח"ת, אפלו אין מפתחת עקמימותו עד כהל האמצעי עשר אמות נמי צריך שם תקון, (קלל) שאני התם דהוא עקם ממש, אבל הכא יש לומר שעל-ידי הפס נעשים לשני מבואות שמחלקים לגמרי עד סופם, ואף דאין הפס מגיע עד כהל האמצעי, מפל מקום כיון דאין מן סוף הפס עד כהל שפגדו יותר מעשר אמות, נחשב כפתח, ודמי כשני מבואות שמחלקים לגמרי אלא שיש פתח מאחד לחברו, מה שאין כן ביותר מעשר אמות אי אפשר לומר דהוי פתח ועל-כן דינו כמבוי עקם. ולידינו הסיקמו (קלג) האחרונים דהקרבא הראשונה. ועין בבאורי הלכה: (קמד) יותר מעשר אמות¹³⁸. כן צריך לומר: **לד** (קמה) ויעשה פס רחב שלש אמות. ויעשה על-ידיה עומד מרבה על הפרוץ שפגדו ונחשב כסתום. ואף על-גב דבעלמא קמא לן דפרוץ פעומד נמי שרי, כמבאר בש"ב סעיף ט, שאני הכא דהוא פרוץ גם מצד השני, ובגלוי זה דפרוץ אמרינן (קלג) אתי אוירא¹⁴⁰; דהאי גיסא ודהאי גיסא ומכטל לה: (קמו) וישאר פתח רחב עשר אמות. ומפל מקום צריך (קלד) לחי או קורה להחמיר המבוי, דלא צריך משאר מבואות דעלמא; ונתן הקורה (קלס) רק על שטח העשר אמות וכן כשעושה הלחי. יעמידו בראש העשר אמות¹⁴¹, דמן הפסין ולהלן עד הפתלים נתרין בלאו הכי משום עומד מרבה על הפרוץ: (קמז) וכן כל פיוצא כזה. דהנינו, שירחק ארבע אמות מהכהל ויעשה פס של שש אמות נרשיין: (קמח) וצריך לזהר¹⁴³ וכו'. אבל (קלו) מן הסתם אין חוששין שמא ילכו בקטן ויניחו הגדול, שחזקה אין אדם מניח פתח גדול ונקנס בקטן: (קמט) שאם עשה כן וכו'. רוצה לומר, שעל-ידיה (קלז) יחבטל תורת פתח מן הגדול, ובטל הלחי או הקורה המתקן בו ונמצא מביי זה כאל תקון: (קנ) לזוטא. עין בחדושי רבי עקיבא איגר שמתמטה, מאי מהני במה דעושה צורת הפתח לזוטא אחר שנתבטל תורת פתח מן הגדול? והנכון כמו שכתב בספר תפארת שמואל ששעות סופר הוא וצריך לומר 'לרבא'¹⁴⁴, והשתא אתי שפיר, דאתרי שנעשה צורת הפתח לא נתבטל שם פתח ממנו אף אם לא ילכו בו: **לה** (קנא) כשלם דמי. רוצה לומר, ויעל-כן אין שייך לומר כזה אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומכטל לה: **לו** (קנב) ומדרון לרשות הרבים. שהיה נקרא המבוי (קלס) גבוה מן הקרקע רשות הרבים, והצריך לשפע אצל פתחו לצד רשות הרבים¹⁴⁵: (קנג) או ששנה לרשות הרבים וכו'. שהיה רשות הרבים גבוה מן הקרקע המבוי, (קלס) וכניסת המבוי נמי מן הפתח ולקנים גבוה מן הקרקע לרשות הרבים ברחב אמה או חצי אמה, ואחר-כך הוא יעשה מדרון לצד דפן האמצעי¹⁴⁶: (קנד) שמגביה עשרה וכו'. רוצה לומר, שאם השפוע ארבע אמות¹⁴⁷, אז כבר הגבה הקרקע למעלה עשרה טפחים, הוי כמחיצה¹⁴⁸; אבל אם מתלקט עשרה מתוך חמש אמות, כמאן דליתא דמניא, וכשאר קרקע דמניא (קמ) דניתא תשימשתה להלוף: (קנה) ואינו צריך שום תקון. דאותו גבה שבצד הפתח הוי לה מחיצה אף על-פי שהוא משפע והולך, וזהו שמסיים רמ"א יבנה התל

שער הצינון

(קכח) רשב"א. ואף דהכא הרי המבוי של עשרים אמה, ואפלו אם תאמר דדינו כחצר הרי יותר מעשר אין נטר בלתיים? שאני הכא דהרי נתחלק לשתיים על ידי הפס: (קכט) בית יוסף ושאר פוסקים לדעה ראשונה: (קל) פרי מגדים. וכל שכן דאם רוצה יכול לעשות באלכסון מסוף הפס עד זורת כהל האמצעי, אכן אין יצטרך לעשות שני צורות הפתח¹³⁷: (קלג) ס"ו: (קלד) ס"ז: (קלז) ב"ח ומגן אברהם ואלהי רבה ורשי"א: (קלח) גמרא: (קלס) רש"י ותוספות ורשב"א וריטב"א. ועין בחוספות דלהכי לא נחשב האי פס לחי, משום דהוא מפלג מן הכהל שלשה טפחים¹⁴². ועין לעיל בסעיף ו בבאורי הלכה: (קלס) רשב"א וריטב"א, והובא באלהי רבה ובחוספת שבת ובאבן העזר ובשאר אחרונים, דלא כנגד אברהם בסימן שסה סעיף קטן ג: (קל) גמרא: (קלז) רש"י: (קלח) רש"י: (קלט) שם: (קמ) רש"י כתב זה לענין חל המתלקט ברשות הרבים, והוא הדין לענין זה:

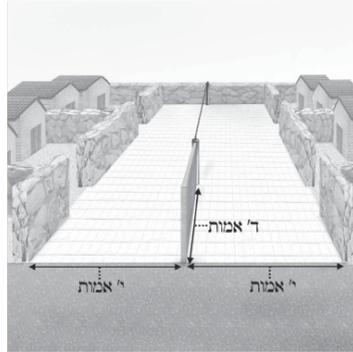
הלכות שַׁת סִימָן שֶׁגַּס

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק קמב]

וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת צוּרַת־הַפֶּתַח בְּסוּף אַרְךָ הַפֶּסַע עַד כִּתְלֵי הָאֲמָצִיעִי כְּגַדְוָה (136).

136 כזה ו

[שעה"צ ס"ק קל]

אֲכַן אִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי צוּרוֹת־הַפֶּתַח (137).

137 כוונתו שיצטרך לעשות עוד צורת פתח מהפסע עד לזוית השנייה של הכותל האמצעי, כיון שאחר שעשה צורת פתח אחת לזוית, נעשה כמבוי העשוי כמין חיית, שפסק השו"ע לקמן (סי' שסד ס"ג) שצריך לעשות שתי צורות הפתח בשתי עקמומיותיו.

[משנב ס"ק קמד]

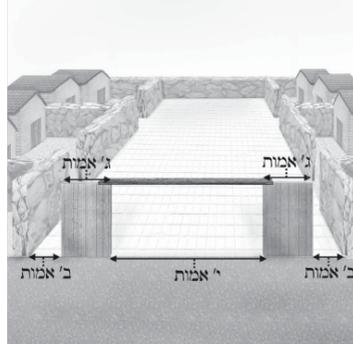
יִוָּתֵר מִעֲשֹׂר אַמּוֹת (138).

138 דעת החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק כה), שכל שהפרוץ מרובה על העומד, אף אם אינו רחב עשר אמות, נדון כפירצה של יותר מעשר. ותמה על דעת הרמ"א כאן, שכיון שאורך הפסע הוא ד' אמות, אם כן אם הפרוץ הוא מעט יותר מד' אמות הרי מרובה הפרוץ על העומד, ולמה כתב דין זה רק כשהפירצה היא י' אמות, וסיים בצע"ג.

[שו"ע סל"ז]

שְׁרִיחֵק שְׁתֵּי אַמּוֹת מִהַכְּתֵל וְיַעֲשֶׂה פֶּסַע רָחֵב שְׁלֹשׁ אַמּוֹת, וְיַעֲשֶׂה כֵּן גַּם בְּצַד הַשְּׁנַיִם וְיִשְׁאַר פֶּתַח רָחֵב עֶשְׂרֵי אַמּוֹת (139).

139 כזה ו

[משנב ס"ק קמה]

ובכגוון זה דְּשׁוּיִן אֲמָרִינָן אֲתֵי אֲוִינְאָא (140).

140 וכל זה היינו משום שבצד אחד הפרוץ מרובה על העומד, אבל אם בשני הצדדים של העומד הפירצה שווה לעומד, כתבו הריטב"א והר"ן (עירובין י, ב) שאין אומרים 'אתי איירא דהאי

גיטא ודהאי גיטא ומבטל את העומד'. וכן כתב החזו"א להלכה (א"ח סי' עז ס"ק א), וחזר בו ממה שכתב (שם סי' סח ס"ק א) שגם באופן זה אומרים 'אתי איירא דהאי גיטא ודהאי גיטא ומבטל את העומד'.

[משנב ס"ק קמו]

וְכֵן כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַלְחִי, יַעֲמִידוּ בְּרֹאשׁ הַעֲשָׂר־אֲמּוֹת (141).

141 ובטעם הדבר שהפסע עצמו אינו יכול לשמש בתורת לחי נחלקו האחרונים, הגאון יעקב (עירובין י, ב ד"ה והא) ביאר שצריך שהלחי יסתום בתוך חלל עשר אמות של המבוי, והפסע אינו עומד בתוך חלל זה, שהרי יש עשר אמות חוץ למקום הפסע. מאידך, הרעק"א (שו"ת מהד"ק סי' יח) הוכיח מדברי התוס' (שם ד"ה והא) שאין צריך שהלחי יהיה בתוך י' אמות של חלל המבוי, וביאר באופן אחר למה צריך עוד לחי חוץ מהפסע, משום שהפסע אינו יכול לשמש גם בתורת 'עומד מרובה' לפירצה שבצידו וגם בתורת לחי, כיון שאין כאן היכר לשם לחי. אמנם כתב, שאין צריך היכר מיוחד לאותו לחי שמעמיד ליד הפסע, ואינו דומה למה שמבואר בשו"ע לעיל (סי' ב) שצריך שהלחי יהיה ניכר בפני עצמו שאינו כהמשך הפסע [על ידי שיעשנו עב מהפסע או דק ממנו], משום ששם הפסע ארוך ד' אמות שהוא שיעור כותל, ולכך אין היכר לחי בלחי הצמוד אליו, מה שאין כן כאן שהפסע אינו ארוך ד' אמות, שבאופן זה לא צריך שיהיה ניכר הלחי כמפורד ממנו.

טעם נוסף כתב החזו"א (א"ח סי' סט ס"ק י), שלחי מועיל רק על ידי שהוא מחובר לכותל המבוי, שעל ידי שמעמידו שם נוצרת צורת גאם או מבפנים או מבחוץ, אבל אם הוא רחוק מן הכותל שלא נוצרת צורה זו, אינו נחשב לחי, ומה שמועיל כשמעמיד לחי ליד הפסע הוא משום שהפסע נדון ככותל, ולכך צריך להעמיד את הלחי אצל הפסע על ידי שיעשנו דק מהפסע, שעל ידי זה תהיה צורת גאם, אבל אם יעשנו באותו עובי של הפסע אינו מועיל גם אם יעשנו גבוה או נמוך.

וראה בספר בינת שמחה (סי' ל) שהרחיב בדעות האחרונים בנדון זה. ודן בפסי חצר אם צריך שישתמו בתוך חלל י', או שדי בזה שהפירצה שבצידים אינה רחבה יותר מ' אמות.

[שעה"צ ס"ק קלד]

וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת דְּלִקְחֵי לֹא נֶחְשָׁב הָאֵי פֶּסַע לְלַחֵי, מִשּׁוּם דְּהוּא מְפָלֵג מִן הַכְּתֵל שְׁלִישֶׁה טַפְסָיִם (142).

142 ולדעות הסבורות (בשו"ע לעיל סי' ט) שגם לחי המופלג מן הכותל נחשב ללחי כשהרחבו יותר מן הפרוץ שבצידו, אף כאן לכאורה יחשב הפסע ללחי. אמנם דעת רבינו יהונתן (עירובין ב, ב בדפי הרי"ף), שבנדון שלפנינו צריך לעשות עוד לחי או קורה, אף שסובר שלחי המופלג מהכותל כשר ללחי. וטעמו ביאר הרעק"א (שו"ת מהד"ק סי' יח), שכיון שהפסע נצרך כדי להחזיר את הפירצה שלצידו מדין 'עומד מרובה', אי אפשר להשתמש בו גם כלחי להחזיר את הפתח [הכיבא שם אופן שאף לרבינו יהונתן הפסע עצמו משמש כלחי]. והחזו"א (א"ח סי' סט ס"ק י) פקפק על דבריו.

[משנב ס"ק קמו]

וְצָרִיךְ לְהַנְרִיחַ (143).

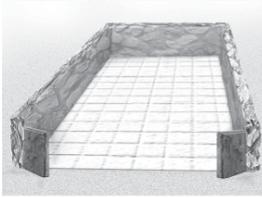
143 ואפילו אם רוב תשמיש בני המבוי הוא בפתח הגדול, ורק שקבעו את דרכם גם בפתח הקטן, כתב החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק נ) שהתיקון שעשו לפתח הגדול פסול, ואסור לטלטל במבוי.

המשך במילואים עמוד 15

מילואים

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁמֶג

המשך מעמוד הקודם

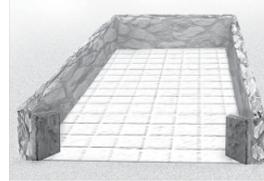
באלכסון מבחוץ כזה $\text{א} \cdot \text{ב}$, שאז אם מקום אלכסון אחד מכוון כנגד מקום אחד באלכסון שכנגדו, יש להתיר מדין לחי הנראה מבחוץ.

[ביה"ל שם]

לא תקמירו קהם קל-קף שיהיו מקננים על-ידי קדידה¹²⁶.

126) דעת החזו"א (שם ס"ק יד) שצריך שהקורה תהיה מנתחת ממש כנגד הקצר במדידה ולא במראית העין. וכן בבי' לחיים צריך להעמידם זה כנגד זה במדידה ממש, וביאר שכל שניכר במדידה ניכר בראיה, אלא שהוא טעות בני אדם, ומה שייך לתת בזה שיעור.

עוד כתב, שיש עצה טובה כיצד להעמיד ב' לחיים שיהיו מכוונים זה

כנגד זה, שיעמידם באלכסון כזה $\text{א} \cdot \text{ב}$, שאז אינו צריך לכונן שיהא חדרם זה כנגד זה, אלא אפילו אם רק מקום אחד בלחי אחד מכוון כנגד איזה מקום בלחי שכנגדו, נחשב שהם מכוונים זה כנגד זה.

זה, כיון שכשהלחי באלכסון, כל משהו ומשהו [שזהו שיעור עובי לחי] על פני הלחי יכול להחשב כלחי בפני עצמו, כיון שהוא סותם את המבוי יותר [וכן מטעם זה יכול להעמיד לחי עגול]. וכן יכול להעמידם

וכתב החזו"א, שמי"מ באופן הראשון מועיל הלחי דוקא אם העמיד אותו באלכסון בשיעור שהוא מתלקט י' טפחים מתוך ד' אמות [דהיינו שאם הלחי היה ארוך ד' אמות והיה עומד באלכסון, היה סותם את פתח המבוי י' טפחים], שאז הוא נחשב מחיצה לרוח של פתח המבוי. אבל אם צורת האלכסון אינה מתלקטת בשיעור זה, כתב החזו"א (שם סי' ט) עג ס"ק ט) שיתכן שהלחי נחשב המשך לכותל החצר או המבוי, ואינו מועיל להתיר כלל. והיינו דוקא אם האלכסון מתחיל מיד כהמשך לכותל המבוי, אבל אם הוא בולט מעט לתוך חלל המבוי שלא באלכסון, נחשב חלק זה ללחי.

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁמֶג

המשך מעמוד רכה

'עומד מרובה' של הו' אמות הגדורות, שהן יתירות על הפרץ שהוא ד' אמות, וכיון שלגבי מקום זה [שמן הפס ולפנים] לא שייך לומר 'אתי איורא דהאי גיסא ודהאי גיסא', שהרי אין שם אלא איור מצד אחד הניתר על ידי 'עומד מרובה', נחשב מקום זה כאילו הוא גדר כולו, ולכך גדר הוא גם את המשך המבוי שבצד הפס מדין 'עומד מרובה' [על פי מה שיסד החזו"א (שם סי' ט) סה ס"ק מה] שמחיצותיה של רשות גדורה מועילות לגדר רשות שפרוצה אליה.

[משנ"ב שם]

הִינּוּ לְאָרְכּוֹ שֶׁל מְבֻיִּי¹³⁴.

134) וכן לענין מבוי שרחבו כ' ואורכו ו' [שיש לו דין חצר כיון שרחבו יותר על אורכו], ורוצה לחלקו על ידי פס לאורכו, כתב החזו"א (שם סי' טט ס"ק יב) שאפשר לחלקו בפס לאורך המבוי, כדי שיוכל אחר כך להתיר כל צד על ידי פס ד' טפחים או ב' פסין משהו מכל צד, כדין חצר שרחבה פחות מ' אמות. וביאר שבאופן זה אין צריך שיהיה אורך הפס ד' אמות, אלא די שיהיה אורכו ג' אמות, שאז החצר נחשבת מחולקת מדין 'עומד כפרוץ', כיון שמסוף הפס עד הכותל האמצעי נשאר כמו אורך הפס, או שיהא אורכו ג' אמות ומשהו, שיהא העומד מרובה על הפרץ.

ולענין אם יכול לחלק מבוי על ידי צורת הפתח, כתב החזו"א (שם) שיכול לעשות צורת הפתח שאורכה יותר מחצי מאורך המבוי, כיון שצורת הפתח נחשבת כמחיצה שאפשר להתיר על ידה מדין 'עומד מרובה' [וכן מדין 'עומד כפרוץ'], וכמו שכתב הביה"ל לעיל (סי' ד"ה צריך). ומי"מ אם אורך המבוי הוא יותר מח' אמות, אינו יכול לחלקו על ידי צורת הפתח שאורכה ד' אמות, שכיון שאין העומד מרובה, נחשבת צורת הפתח לעומדת באייר שאינה מועילה להתיר לענין שבת.

אמה ומחצה מכאן ואמה ומחצה מכאן ואמה פרוץ באמצע, כתב החזו"א (א"ח סי' טט ס"ק יב) שגם באופן זה נחשב כפס שאורכו ד' אמות, ואין האיור שבצדדים מבטלו.

ובדין פס זה כתב שם (סי' ו), שצריך שכל משך הד' אמות של הפס יהיו בתוך המבוי, אבל אם העמידו אותו מושך לחוץ לצד רשות הרבים, אין הפס נחשב לחלק מהמבוי, ואינו מועיל לחלק את פתח המבוי.

[משנ"ב שם]

ויבְקָחוּת מְקָאָן לֹא מְהִינִי¹³³.

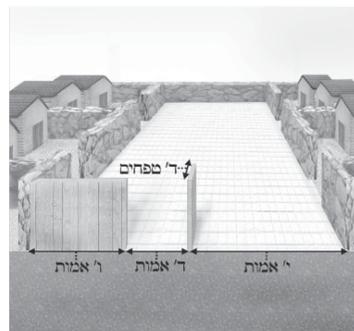
133) ואם הפס שחילק בו את המבוי מרובה על הפרץ מסוף הפס עד הכותל האמצעי של המבוי, כתב החזו"א (שם סי' ד) שהוא נותר ב'עומד מרובה' אפילו אם הפס הוא פחות מד' אמות, וכן אפשר לחלק את המבוי על ידי שיעשה צורת הפתח שאורכה הוא רוב אורך המבוי, וכמו שיתבאר בהערה הבאה.

עוד אופן להתיר מבוי שרחב כ' אמה אפילו על ידי פס שאורכו פחות מד' אמות, כתב החזו"א (שם סי' ז ו-ט) כגון שגדר ו' אמות לרוחבו של המבוי, והניח פרוץ ד' אמות, ובסוף הפירצה עשה פס ד'

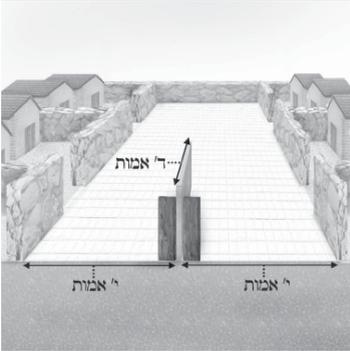
טפחים לאורכו של

המבוי, כזה $\text{א} \cdot \text{ב}$.

וטעם ההיתר, כיון שבאופן זה נמצא שהמקום שבין כותל המבוי לפס ד' טפחים הוא רשות היחיד כיון שיש לו ג' מחיצות [מצד אחד כותל המבוי, ומצד אחר הפס, והצד האמצעי שאורכו י' אמות נותר על ידי

מילואים הִלְבוֹת שֶׁבֶת סִימֵן שֶׁסָג המשך מעמוד הקודם

135) כוזה

[משנ"ב ס"ק קלו]

והוא הדין שכול למקנן על-ידי לחינים, לחי מקנן ולחי מקנן¹³⁵.

הִלְבוֹת שֶׁבֶת סִימֵן שֶׁסָג 450 המשך מעמוד

146) כוזה

[משנ"ב ס"ק קנ]

אמה, ואחר-כך היא נעשה מדרון לצד הפן האמצעי¹⁴⁶.

והדין לומר 'לרבי' ¹⁴⁴.

144) ובבב"ל לקמן (סי' ששה ס"א ד"ה אסור) כתב לענין פירצה מצד המבוי כלפי ראשו, שיתכן שיועיל שיעשה צורת הפתח לקטן, כיון שעל ידי צורת הפתח נחשב כסתום, ואין התיקון שעשה לפתח הגדול מתבטל על ידי זה, וכן דעת החזו"א (או"ח סי' סה ס"ק עד). ולפי זה אפשר לגרוס כאן "לזוטא", וכדעת הלבוש (סל"ד) והתוספת שבת (ס"ק ב) והשו"ע הרב (ס"מ).

[משנ"ב ס"ק קנב]

שְׁהֵי קָרְקַע הַמְּבֹי גְבוּהַ מְקָרְקַע רְשׁוֹת־הַרְבִּיּוֹם, וְהַצֵּנֶה לְשַׁפֵּעַ אֲצֵל פֶּתְחוֹ לְצַד רְשׁוֹת־הַרְבִּיּוֹם¹⁴⁵.

145) כוזה

[משנ"ב ס"ק קנד]

רוצה לומר, שאם השפוע ארקה ארבע אמות¹⁴⁷.

147) ולענין הנדון איך מודדים תל המתלקט, ראה מה שכתבנו לעיל סי' שמה ס"ק ה.

[משנ"ב ס"ק קנז]

הני כמחיצה¹⁴⁸.

148) ולענין עד היכן יחשב המבוי גדור, כתב החזו"א (או"ח סי' סה ס"ק ע) שנראה שלדעת הגר"א (סי' שנח ס"ב) המבוי נחשב גדור עד שפת רשות הרבים. וסיים שהדבר צריך תלמוד. אמנם בסי' קיא ס"ק ד נקט בפשיטות שהוא רשות היחיד עד סוף שיפוע התל, וכן כתב השו"ת הלכות סי' שסג ספ"א.

[משנ"ב ס"ק קנא]

שְׁהֵי רְשׁוֹת־הַרְבִּיּוֹם גְבוּהַ מְקָרְקַע הַמְּבֹי, וְכִנְיִסַּת הַמְּבֹי נְמִי מֵן הַפֶּתַח וְלִפְנֵי גְבוּהַ מְקָרְקַע רְשׁוֹת־הַרְבִּיּוֹם בְּרֵחַב אֶמָּה אוֹ תְּצִי

הִלְבוֹת שֶׁבֶת סִימֵן שֶׁסָד 452 המשך מעמוד

[משנ"ב ס"ק י]

קאלו ה"ה מפלש¹².

12) וכתב החזו"א (או"ח סי' סה ס"ק ה), שאף באופן שרוחב המבוי אינו

אמנם הנשמת אדם דחה את דבריו, כיון שהרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות שער ב ס"א) כתב בפירוש שגם מבוי עקום המפולש לכרמלית דינו כמפולש.